

Depremiñ sosyolojik etkileri

KAHRAMANMARAŞ merkezli depremler, başta çevredeki 11 ilde olmak üzere tüm ülkede büyük yıkıma neden oldu. Sınırlarından 3 büyük fay hattı geçen Türkiye'de yıllar içinde birçok deprem yaşandı. Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Enstitüsü Bölgesel Deprem - Tsunami İzleme ve Değerlendirme Merkezi verilerine göre 7 ve üzerinde meydana gelen depremlerin en büyüğü 27 Aralık 1939 tarihinde Erzincan'da yaşanan 7,9'luk deprem olarak kayda geçti. Verilere göre 32 bin 968 kişinin hayatını kaybettiği depremde, 116 bin 720 bina hasar gördü. 7,9'luk depremin ardından kayda geçen en büyük deprem ise 17 Ağustos 1999'da meydana gelen 7,8'lik Gölcük depremi oldu. 17 bin 480 kişinin hayatını kaybettiği depremde, 73 bin 342 bina hasar gördü. Toplumun hafızasında derin izler bırakan Gölcük depreminin etkileri 24 yıldır devam ederken afet, deprem ve insan hayatı konusu siyasi ve ekonomik alanlarda da tarih içinde sık sık gündeme geldi. Binaların sağlamlığı, yapılan denetimlerin sıklığı ve güvenilirliği, kent yaşamının toplumsal hayata etkisi sık sık tartışılırken 24 Ocak 2020'de Elazığ'da 6,5'lik ve 30 Ekim 2020'de ise İzmir'de meydana gelen 6,9'luk depremler, bu konuları toplum yaşamında yine ön plana çıkardı.

TOPLUMSAL BİR TRAVMA

Konuyla ilgili görüş bildiren sosyolog Erdal Özkaya, depremin toplumsal bir travmaya neden olduğunu belirterek, "Milyonlarca insanın doğrudan ya da dolaylı olarak etkilendiği gerek ekonomik gerek psikolojik gerek yaşam biçimi olarak bir toplumsal travmaya dönüşeceğinin düşünülmesi kesinlikle yanlış olmayacaktır" ifadelerini kullandı. Doğal afet sonrasında, empati duygusunun yükseldiğine dikkat çeken Özkaya, toplumun bir araya gelerek dayanışma duygusu içinde yaşadığını belirtti. Yapılan yardımların topluma ve afetten etkilenen bireylere faydalı olması için sürdürülebilir olmasına dikkat çeken Özkaya, "Genellikle deprem sonrası oluşan kaotik atmosferde, günlük hayattaki ön yargılar, kişilere karşı yapılan ayrımcılıklar ve hatta ırkçı tutumlar bir yana bırakılmakta ve yardım düşüncesi ile hareket ediliyor. Bu süreçte bireylerin empati yeteneği hiç olmadığı kadar gelişebilir. Dolayısıyla toplum, dolaylı da olsa bir araya geliyor ve bir dayanışma içinde oluyor. Ancak bu durum sürdürülebilir olmadıkça uzun vadede bir faydası olmayacak ve en çok da dar gelirli ile dezavantajlı grupların daha fazla olumsuz etkilenmesi; toplumu bir organizma gibi düşündüğümüzde siyaset kurumundan ekonomik ve dini kurumlara kadar her kesime sirayet etmesi kaçınılmaz" görüşlerini kaydetti.

Yıllar boyunca pek çok afete tanıklık eden toplumda derin iz bırakan deprem konusunu değerlendiren sosyologlar, afetlerin toplumsal bir travmaya yol açtığını, kadınların ve erkeklerin de bundan farklı etkilendiği görüşünde

Erdal Özkaya

Deprem sonrası afet bölgesinden yapılan göçlere de dikkat çeken Özkaya, aile içinde de ilişkilerin tahribata uğrayabileceğini, suç olgusunun büyümesi gibi durumların ortaya çıkabileceğini savundu. Özkaya, şu ifadeleri kullandı: "Deprem sonrası ekonomik durumları iyi olanların deprem bölgesini terk ettikleri;

yoksulların ise terk edemediği ve yoksulluğa zamanla yoksunlukların da eklendiği bir sosyal eşitsizliğin derinleşmesi aynı zamanda suç olgusunun büyümesine yol açacak. Toplumun temel yapı taşı olan aileler ve özellikle çocuklar için ilişkilerin büyük oranda tahribata uğramasına da yol açacak. Sonrasında ise aile içi geçimsizlik, şiddet ve boşanma gibi problemler ortaya çıkabilir."

ÖRF VE ADETLER

"TARİHTE bir dönüm noktası olarak yer alacak bu depremin yaratacağı sosyolojik etkiler Türk toplum hayatında önemli değişimleri beraberinde getirecek" diyen Özkaya, "Nüfusun önemli bir bölümü şehirlerde yaşayan ülkemizde önemli göç hareketleri

ve buna bağlı olarak kentleşme, altyapı sorunları, fakirleşme kültürel değişimler yaratacak. Yörelere özgü bakış açıları, zihniyet, örf adetler yok olmayla karşı karşıya kalacak, yeniden şekillenecek. Dini ve kültürel değerlerde değişimlerin yaşanmasına; kimilerinde inançlarına bağlılığın artmasına kimilerinde affetmenin önemi, yardımlaşma ve dayanışma kültürü oluşarak kendilerini yaşamlarını yeniden sorgulamalarına yol açacakken sevdiklerini kaybetme, sakat kalma olayları isyankar, asi, depresif, yalnızlaşma küsmeye olguları yeni bir boyut kazanacak. Herkesin hayatındaki risk algısı değişirken birey, aile, mahalle kültürü tıpkı pandemi gibi yeni bir evrime yol açması muhtemel" diyerek, artık bireylerin beklenti ve önceliklerinin değişmeye başladığını paylaştı.

Kahramanmaraş depreminin topluma etkisinin büyük olduğunu vurgulayan Özkaya, yaraları iyileştirmek için zaman kaybetmeden bir yol haritası çizilmesi gerektiğini belirtti.

Hasan Eyibilir

İNSANLAR DOĞAYLA ÇELİŞKİLİ YAŞIYOR

SOSYOLOG Hasan Eyibilir, doğal kökenli afetlerin insana ve topluma olan etkilerinin gündeme getirilip sorgulanması gerektiğine dikkat çekti. Modern toplumlarda insanların doğayla çelişkili yaşadığına dikkat çeken Eyibilir, şunları söyledi:

"Önemli olan tabii doğal kökenli bu afetlerin aslında insana ve topluma olan etkisini gündeme getirmek ve sorgulamak. Biz sosyolojide birey diyoruz. Çünkü birey toplumsal nitelik kazanmış kişidir ve içinde bulunduğu grup, başta aile ve diğer gruplar olmak üzere karşılıklı iletişim ve etkileşim sonucu sosyalleşir. Sosyalleşen insan kendini geliştirir ve daha iyi bir yaşamı ortamı bekler. Aslında tam bu devrede insanın beklemediği doğayla olan çelişkisi ortaya çıkar. Aslında deprem temelde bir doğa olayı olmasına rağmen insandan soyutlanmış dağlarda, ovalarda jeofiziksel değişiklikler yaratır. Fakat doğa kendini çok çabuk yeniler ve bundan zarar görmez. Depremin gerçek etkilerini insan ve toplumların yaşadığı kent, köy ve kasabalarda yani yaşam alanlarında gözlemekteyiz. Doğayla olan toplumların yaşam alanlarını ve konforlarını bozarak düzeni sarsar. Bu da psikososyal bir canlı olan insanın ekonomik etkenlerle depremlerden farklı biçimlerde etkilenmesini getirir."

FARKLI ETKİLENİYORUZ

AFET durumlarında toplumda kadınların ve erkeklerin farklı konularda etkilendiğine dikkat çeken Eyibilir, "Psikolojik açıdan özellikle daha duygusal, mental yönleri daha derin olan kadınların güvensizlik, gelecek kaygısı, duygusal açıdan kaybedenlerin yarattığı travmaları yaşadığını erkeklerin ise aileyi bir arada tutma, üretime katkının ortadan kalkması, güvenlik ve barınma görevlerini gerçekleştirilemeye gibi baskılar yaşadığını belirlemekteyiz. Tabii ki bunların bir toplama, kapsama olan sosyolojik açıdan baktığımızda kadınlar iletişimde olduğu ve güven duygusunda yaşadıkları komşu ve arkadaş gruplarını yitirme, analık görevlerini yapamama ve üretime katılmama gibi ayrımlar yaşar. Erkekler ise üretim sürecindeki yerini kaybetme, arkadaş grupları, iş, eş gibi yitirme gibi sorunlarla karşı karşıya olur," diye konuştu. Bunun sonucunda bireylerin psikolojik yabancılaşmaya ve sosyal anomiyeye düşeceğini belirten Eyibilir, sosyal anomiyeye düşen bireyin var olan kural ve değerleri anlamsızlaştıracağına dikkat çekti.

Silüetlerimiz farklı olsa da hissettiğimiz acı aynı...

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ta meydana gelen ve 11 ilimiz başta olmak üzere ülkemizin her karışında derinden hissedilen depremin yaralarını hep birlikte saracağız.

Yüzyılın felaketi olarak adlandırılan depremde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza rahmet, yaralılarımıza acil şifalar diliyoruz.

Geçmiş Olsun Türkiyem

İZMİR ATATÜRK
ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ